

16 MEI 1955

No.:
Bijl.: 1

Betr.: "Dat Nooit Weer".

Hierbij heb ik de eer Uwe Excellentie te doen toekomen een rapport betreffende het in hoofde dezes genoemde onderwerp.

Een exemplaar van dit rapport zond ik rechtstreeks aan Zijne Excellentie de Minister-President, alsmede aan Uw ambtgenoot van Buitenlandse Zaken.

HET HOOFD VAN DE DIENST

Aan Zijne Excellentie
de Minister van Binnenlandse Zaken
te
's-GRAVENHAGE

Betr.: "Dat Nooit Weer".

In het kader van de Russische buitenlandse politiek hebben de communisten zich, sedert 1950, vooral door de voortschrijdende plannen voor een Westerse verdediging, in toenemende mate bezig gehouden met propaganda-acties tegen de herbewapening van Duitsland. Zo werd b.v. tijdens het in November 1950 te Warschau gehouden 2e Wereld Vredescongres uitdrukkelijk gesteld, dat de strijd tegen de herbewapening van Duitsland in het kader van het handhaven van de vrede van primair belang was.

In diezelfde tijd (December 1950) vond te Brussel de oprichting plaats van de "Entente Franco-Belge contre le réarmement de l'Allemagne". De organisatie stelde zich ten doel, in België en Frankrijk die personen te bundelen, die de overtuiging waren toegedaan, dat "herbewapening van Duitsland" een direct gevaar voor de wereldvrede oplevert. Om in zo breed mogelijke kring gehoor te vinden, werd in de aanvang vermeden, om in dit verband het accent op de Bondsrepubliek te leggen.

Van meet af aan hebben de communisten en fellow-travellers daarin een leidende rol gespeeld. Hoewel de naam van de "Entente" duidt op een Belgisch-Franse organisatie, werd direct al actieve medewerking verleend door personen uit Nederland, Duitsland en Engeland.

Tijdens een op 16 Februari 1951 gehouden bijeenkomst van de "Entente" te Parijs, stelde het lid van de Wereldvredesraad CHAMBEIRON voor een internationale conferentie over het Duitse vraagstuk te beleggen. Dit voorstel werd door de Wereldvredesraad tijdens zijn zitting van 21 - 26 Februari 1951 te Berlijn ondersteund. Op de Pinksterconferentie der "Entente" (13 - 14 Mei 1951) te Parijs, welke bijgewoond werd door 14 Nederlanders, spraken de aanwezigen zich uit voor een verenigd en ontwapend Duitsland. Besloten werd het internationale karakter van de organisatie te verbreden in die zin, dat ook landen buiten België en Frankrijk konden worden opgenomen. Ook in de naam kwam een karakterwijziging tot uiting: De "Entente Franco-Belge contre le réarmement de l'Allemagne" werd omgedoopt tot "Mouvement international pour la solution pacifique du problème allemand".

De Wereldvredesbeweging richt zich tot de massa's van de gehele wereld; deze nieuwe organisatie beperkt zich vnl. tot de kringen van parlementariërs, kunstenaars en intellectuelen uit landen, die bijzonder te lijden hebben gehad van de Duitse bezetting, met name West-Europa. Gebleken is, dat in het algemeen een periode van activiteit van de Wereldvredesbeweging gepaard ging met inactiviteit van de "Mouvement" en omgekeerd. Hierdoor werd voorkomen, dat de acties van beide organisaties elkaar doorkruisen.

De "Mouvement" stelt zich een concreet, beperkt doel. De Wereldvredesbeweging daarentegen ageert voor een langdurige wereldvrede in het algemeen.

De invloed van de Wereldvredesraad in de nieuwe organisatie was van meet af aan zeer groot. In de leiding van de "Mouvement" had o.a. zitting de Belgische Isabelle BLUME, die secretaresse is van de Wereldvredesraad. De communistische achtergrond van de "Mouvement" is door de jaren heen voor het grote publiek vrijwel verborgen gebleven, hetgeen mede veroorzaakt is door het feit, dat tal van vooraanstaande niet-communisten uit Frankrijk en Duitsland adhaesie betuigden. Persoonlijkheden, zoals de Duitse Dr. NIEMÖLLE, de vroegere Minister van Buitenlandse Zaken in West-Duitsland HEINEMANN en J. Jean Marie DOMENACH, hoofdredacteur van het Franse katholieke blad "Esprit", kwamen in dit verband de communisten goed van pas. In diverse landen, w.o. ook Nederland, werden, in het kader van de "Mouvement", initiatief-comités opgericht met het doel actie te voeren tegen de herbewapening van Duitsland.

Hoofdpunten in het bestaan van de Mouvement International.

Internationale conferentie te Odense (Denemarken) 20 - 21 Juni 1952.

Het internationaal Initiatief Comité van de Mouvement besloot, op een bijeenkomst te Bazel op 4 Mei 1952, een "internationale conferentie voor de vreedzame oplossing van het Duitse vraagstuk, tegen militarisme en voor vrede en internationale samenwerking" van 13 - 15 Juni 1952 te Parijs te houden. Aangezien de Franse regering o.a. bij het verlenen van visa niet medewerkte, werden plaats en datum van de conferentie gewijzigd in: Odense, 20 - 21 Juni 1952. Ter voorbereiding en ondersteuning van deze conferentie van de "Mouvement" gaf de Wereldvredeeraad op een bijeenkomst te Wenen de Nationale Vredesraden de opdracht om aan de vorming van Nationale Voorbereidings Comité's mede te werken. Voor de conferentie te Odense weigerde de Deense regering visa aan Duitsers en personen uit Oost-Europa. Om die reden werd tegelijkertijd te Hamburg een conferentie belegd voor de Duitsers. Er bestond door middel van koeriers contact tussen Odense en Hamburg. In een oproep tot de "leidende persoonlijkheden en de parlementsleden van de West-Europese landen" werd gezegd, dat door inschakeling van West-Duitsland in een militair bondgenootschap de voorwaarden en het instrument worden geschapen, niet alleen voor een burgeroorlog in Duitsland, maar ook voor een wereldoorlog. De conferentie achtte echter een vreedzame oplossing mogelijk, indien de grote mogendheden Duitsland het recht geven op:

- een in vrijheid gekozen regering;
- een vredesverdrag; en
- souvereiniteit en veiligheid.

Hier werd dus duidelijk, dat, in het kader van de Russisch-geïnspireerde vredescampagne, de strijd tegen de Duitse remilitarisatie plaats maakte voor de strijd tegen de herbewapening van West-Duitsland.

Conferentie in Oost-Berlijn, 8 - 10 November 1952.

Deze conferentie had als voornaamste agendapunt: agitatie tegen de ratificatie van het E.D.G.-verdrag. Het Russische voorstel, begin 1952, voor een verenigd, neutraal en bewapend Duitsland, bracht de "Mouvement" in een zeer moeilijk parket. De communistische partijen hebben, zij het met enige moeite, deze plotselinge wending, waarbij aan Duitsland ook het bezit van een eigen leger werd toegestaan, dank zij de zg. partij-discipline, wel moeten volgen. Voor een massa-organisatie, die ook vele niet-communisten onder de aanhangers telt, was dit echter veel moeilijker. In de Vredesbeweging werd destijds dit nieuwe Russische voorstel vrijwel geheel verzwegen. Naar buiten heeft ook de "Mouvement" hierop nauwelijks gereageerd. Bekend is echter, dat een deel der aanhangers, vooral de anti-Duits gezinden en anti-militairisten de rijen verliet.

Conferentie te Parijs, 21 Maart 1954.

Hoewel niet met zekerheid kan worden gesteld, dat deze conferentie van parlementsleden en andere vooraanstaande politieke figuren door de "Mouvement" is georganiseerd, is het toch zo, dat de "Mouvement" aldaar goed was vertegenwoordigd, met name ook van Nederlandse zijde. Op deze conferentie werd het zg. Plan Molotow, betreffende de vorming van een Europees "collectief veiligheidssysteem" een alleszins aanvaardbaar alternatief van de E.D.G. genoemd.

Conferentie te Parijs, 11 - 12 December 1954.

Deze conferentie, onder auspiciën van de "Mouvement", is er in geslaagd om onverdachte personen, zoals HERRIOT en DALADIER (voorzitter der conferentie), aan te trekken. Hoewel de conferentie officieel georganiseerd was door de "Mouvement", gingen initiatief en voorbereidingen uit van de Wereldvredeeraad. Op een zitting van het Bureau van de Wereldvredeeraad, dat op 15 Sept. 1954 bijeenkwam, werd tot het organiseren van een dergelijke conferentie besloten. De leiding van de "Mouvement" zegde daarop haar medewerking toe.

haar medewerking toe. Ter voorbereiding van de December-conferentie belegde het secretariaat van de Wereldvredeeraad op 3 November 1954 te Wenen een vergadering van vertegenwoordigers van Nationale Vredesraden in Europa.

Conferentie te Warschau, 6 Februari 1955.

Aangezien op de conferentie te Parijs van December 1954 geen afgevaardigden uit Oost-Europa konden verschijnen - de Franse regering weigerde deze personen een visum - werd, als voortzetting, op 6 Februari 1955 te Warschau een conferentie belegd, eveneens officieel uitgaande van de "Mouvement".

Op deze conferentie werd een resolutie aangenomen, omvattende de volgende drie punten:

- a. een gelijktijdige ontruiming van Duitsland door alle bezettingstroepen; in dit geval zou de Sowjet-Unie bereid zijn haar troepen van de verbindingslijnen in Polen terug te trekken;
- b. hereniging van Duitsland door vrije en gecontroleerde verkiezingen;
- c. garantie van de grenzen van een Duitsland, dat buiten militaire coalities blijft.

De situatie in Nederland.

Reeds vóór de oprichting van de Entente Franco-Belge was te Rotterdam opgericht een plaatselijke actie-groep tegen de Duitse herbewapening onder de naam "Dat Nooit Weer", die in wezen dezelfde doelstelling had. "Dat Nooit Weer" stond in den beginne niet onder communistische leiding. Onder de leden van deze actie-groep bevonden zich vele bonafide Nederlanders, die echter uit traden toen duidelijk werd, dat communisten er na verloop van tijd de overhand kregen. Ook na de omzetting van de "Entente" in de "Mouvement" bleef "Dat Nooit Weer" een zelfstandige beweging, terwijl daarnaast omstreeks de jaarwisseling 1951-1952 te Amsterdam de Nederlandse sectie van de "Mouvement" werd gesticht. secretaresse van de Nederlandse sectie van de "Mouvement", was tevens lid van het werkcomité van de Nederlandse Vredesraad. Beide groepen werkten enige jaren los van elkaar met een ongeveer gelijkkluidend actieprogramma, doch in October/November 1953 kwam een fusie tot stand. Zo ontstonden twee werkgroepen nl. Amsterdam en Rotterdam onder de naam "Dat Nooit Weer", aangesloten bij de "Mouvement". Telkens wanneer het Kremlin in het bijzonder de herbewapening van Duitsland in het middelpunt van de belangstelling wilde plaatsen, nam de activiteit van "Dat Nooit Weer" toe. Door de geringe invloed van de werkgroepen was dit buiten Amsterdam en Rotterdam echter vrijwel niet merkbaar.

De verwerping van de E.D.G. door het Franse parlement op 31 Augustus 1954 werd door de communisten als een overwinning beschouwd. De in de plaats daarvan tredende accoorden van Londen en Parijs, gesloten op 3 October 1954, brachten echter de communistische activiteit tot nieuw leven. De actie tegen de Duitse herbewapening moest met inspanning van alle krachten opnieuw op gang gebracht worden door gezamenlijke inschakeling van partij- en mantelorganisaties. In het kader van deze actie besloot de E.V.C. op 21 November 1954 een landelijke conferentie te beleggen. Vooral leden van het N.V.V. moesten tot bijwoning daarvan geanimeerd worden. Het voornemen tot het organiseren van deze conferentie deelde de E.V.C. mede, aan de Nederlandse Vredesraad. Deze laatste achtte, in een vergadering van zijn werkcomité, de E.V.C.-conferentie niet gewenst. De E.V.C. zou niet in staat zijn socialisten voor deze affaire warm te maken. Gezien de verhouding tussen de communistische mantelorganisaties en de Partij lijkt het aannemelijk, dat over deze aangelegenheid overleg is gepleegd op het hoogste landelijke niveau t.w. het Partijbestuur van de C.P.N..

- Waarschijnlijk -

Waarschijnlijk werd ook daar besloten voor deze gelegenheid de nog niet zeer gecompromiteerde actie-groep "Dat Nooit Weer" te doen fungeren als bundeling van alle krachten tegen de Duitse herbewapening. De E.V.C. nam daarom op 6 November 1954 het besluit haar eigen conferentie geen door-gang te doen vinden, maar manifestaties over te laten aan "Dat Nooit Weer".

Te voren was "Dat Nooit Weer" reeds een nieuwe actie begonnen. Op 26 October 1954 gaf zij een extra-bulletin uit, waarin zij aankondigde, dat op haar initiatief een handtekeningenactie werd gelanceerd. Hierbij werd onder de titel "Anti-Wehrmacht-Petitie" adhaesie verzocht met een verklaring aan de leden van de Staten-Generaal, waarin gesteld werd, dat herbewapening van Duitsland gevaar opleverde voor de veiligheid van Europa en dat onverwijlde hervatting van de onderhandelingen over het Duitse vraagstuk noodzakelijk was.

De dag tevoren, 25 October j.l., gaf het Dagelijks Bestuur van de C.P.N. een verklaring uit, waarin werd opgeroepen de actie van "Dat Nooit Weer" ten volle te ondersteunen. Volgens een uitspraak van een vooraanstaand partijbestuurder op een vergadering van een der districtsbesturen, einde November 1954, had het Dagelijks Bestuur van de C.P.N. besloten om de actie tegen de Duitse herbewapening over de gehele linie onder de directe leiding van de politiek-secretarissen van de partij-districten te doen voeren. Naar buiten zou alle activiteit onder het mom van "Dat Nooit Weer" plaats vinden; achter de schermen zou de Partij de organisatie ter hand nemen.

Naast de handtekeningenactie werd door "Dat Nooit Weer" een landelijke conferentie op 19 December 1954 te Amsterdam georganiseerd. Ter voorbereiding kwam het presidium van deze conferentie op 9 December j.l. bijeen; hierop werd een discussiegrondslag voor de conferentie uitgegeven, welke o.a. in "De Waarheid" van 11 December 1954 werd gepubliceerd. In de Partij en mantelorganisaties werden eind November/begin December circulaire verzonden om de leden op te wekken zo veel mogelijk steun te verlenen, teneinde zowel de handtekeningactie als de conferentie van "Dat Nooit Weer" een succes te doen zijn. Uit betrouwbare bron werd bekend, dat in de week van 13 - 18 December j.l. het partijbestuur zou vergaderen met de leden van het presidium van de conferentie. Op deze vergadering zou het partijbestuur richtlijnen geven voor de gang van zaken op de conferentie van 19 December 1954.

Ondanks de grote inspanning van communistische zijde, kan de conferentie van 19 December j.l. niet geslaagd genoemd worden.

Onder de overige sprekers, die voor de ± 400 aanwezigen het gevaar van de Duitse herbewapening behandelden en aandrongen op hervatting der onderhandelingen tussen Oost en West over het Duitse vraagstuk, waren verschillend, die zich uitten op een wijze, die de communisten moeilijk welgeval- lig kon zijn. De conferentie deed een "Oproep aan het Nederlandse volk" en telegrammen aan de Staten-Generaal en de Duitse socialistenleider uitgaan. Van communistische zijde (van andere zijde werd vrijwel geen aandacht aan "Dat Nooit Weer" geschonken) werden verslagen over de conferentie gepubliceerd o.a. in "De Waarheid" van 20 December 1954 en "Vrede" van 23 December 1954.

Ondertussen bleven de activiteiten der communistische partij en haar mantelorganisaties tot omstreeks half Januari 1955 geconcentreerd op de handtekeningenactie. Van 9 November 1954 af werden om de paar dagen lijsten met handtekeningen aan de Eerste en de Tweede Kamer gezonden, waarbij aange-drongen werd de verdragen van Londen en Parijs te verwerpen.

In de tweede helft van Januari j.l. trad echter een zekere verande-ring op in de tactiek der communisten. Het Bureau van de Wereldvrede-raad

deed namelijk op 19 Januari 1955 een oproep uitgaan, waarin, naast de actie tegen de Duitse herbewapening, evenals in 1950 (oproep van Stockholm), een actie tegen de A-bom werd gelanceerd. Naar aanleiding hiervan werd ook in Nederland de actie tegen de Duitse herbewapening gecombineerd met de actie tegen de A-bom, waarbij in het begin het accent bij de eerste, doch allengs bij de laatstgenoemde actie kwam te liggen, onder het argument, dat een herbewapening van Duitsland onvermijdelijk moest voeren tot een atoomoorlog.

Door deze omschakeling en door het feit, dat de verdragen van Londen en Parijs geen gevaar meer liepen, verzandde de activiteit van "Dat Nooit Weer" meer en meer en werden de werkzaamheden op dit terrein vrijwel geheel overgenomen door de Nederlandse Vredesraad, zodat de laatste betoging op 13 Februari j.l. te Amsterdam tegen een atoomoorlog en tegen de herbewapening van Duitsland geheel in het kader van de Nederlandse Vredesraad plaats vond.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de Mouvement International pour la solution pacifique du problème allemand, mogelijk reeds van het begin af aan, afhankelijk was van de Wereldvredesraad, mede werkend volgens haar aanwijzingen. Na de fusie van "Dat Nooit Weer" (Rotterdam) met de Nederlandse sectie (Amsterdam) van de "Mouvement" is er dus een regelrechte verbinding tussen de Permanente Delegatie van de Mouvement International pour la solution pacifique du problème allemand en de gefuseerde beweging "Dat Nooit Weer". Bovendien blijken er directe aanwijzingen te lopen van de C.P.N., via de Nederlandse Vredesraad, naar "Dat Nooit Weer".

13 Mei 1955.